

Isten teremtő szava

Ma arra tekintünk rá a teremtésről szóló sorozatban, *hogyan* teremtette Isten a világot. A válasz pedig az, hogy Isten a *szavával* hívja életre a nem létezőket: "*Akkor ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság!*" Isten parancsol, és a szó, amit kimond, azonnal testet is ölt, azonnal meg is valósul. Az isteni szó - éppen azért mert Isten Isten - azonnal tett, azonnal történés is. Legyen - és lett; és bár ez úgy tűnik, mintha két mozzanat lenne, valójában egy. Isten *igéje* - ahogy a Biblia alapján nevezzük Isten szavát - szó és tett egyszerre. A teremtéstörténetben Isten minden cselekedete szó, és Isten minden szava cselekedet, tett; a semmiből életre hívott valóság. Isten igéjével teremt - ez Izrael hitvallása.

A "hogyan teremt Isten?" kérdés azonban nem áll meg ezen a ponton, hiszen egy sokkal fontosabb kérdésbe torkollik Isten mindenkori népe számára. *Mi a jelentősége annak, hogy az egész világ, amelyben élünk, létezőnk, Isten szava által jött létre?* Mire hív bennünket, hogyan formál minket az, hogy Isten szavával teremt a világot? Hogyan formálta Izraelt és hogyan alakít minket, Isten gyülekezetét itt és most?

1. A világ létezésének szívében fakadóan szabadság és szeretet áll
2. A teremtő Istennel való kapcsolat központi eleme a szó
3. Hogyan használja Isten népe a teremtéstörténet hitvallását?

1. A világ létezésének szívében szabadság és szeretet áll

A teremtéstörténet nem tudományos beszámoló, hogy kielégítse a modern ember kíváncsiságát; valamint nem tudományos ismeretet közöl, hogy nyersanyagot szolgáltatson a magát felvilágosultnak nevező ember szkepticizmusának, vagy gúnyolódásának. Vannak, akik örömet és/vagy meglepedést találnak abban, hogy bolondságnak tartják a bibliai elbeszélést, vagy pedig - éppen az ellenkező oldalon - vitatkoznak az Istent elutasítókkal, esetleg meg is vetik őket. Mindkét fél tévúton jár, hiszen a teremtéstörténet Izrael hitvallása a teremtő Istenről. A hitvallás pedig hitből fakad ("*Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta...*" Zsid. 11.3), és így messze túl megy a természettudományos megismerés lehetőségein. Mi így közelítjük ezt a szakaszt.

Amikor Izrael megvallja hitét a teremtő Istenben, olyan népek között teszi ezt, amelyek egészen más istenekben hisznek, és egészen más elképzelésekkel bírnak a világ kezdetére nézve. A teremtéstörténet számos ponton polemikus; hangsúlyosan mást mond a Teremtőről, mint a környező népek. Ennek megragadásában az egyik döntő elem, hogy Isten szavával hívja elő a világot, azt a valóságot, amely körbevesz minket, és amelynek részesei vagyunk.

Miért szólal meg Isten a teremtés hajnalán? Miért hoz létre önmagán kívüli valóságot? Az isteni szó az isteni akarat és szándék megnyilvánulása, nem Isten "kiterjedése." Nem isteni szükségszerűség, valamiféle isteni kiáramlás a világ. Ha Isten megszólal, hogy létrehívja a nem létezőt, az nem az isteni továbbterjedése, nem az isteni valóság kisugárzása, valami személytelen szükségszerűség. Ezért Izrael azt vallja meg, hogy Isten olyan hatalmas Úr, akinek puszta szava létrehívja a világot, és aki ezt tudatosan, szándék szerint cselekszi. Miért?

Miért dönt így? És akármilyen sokat gondolkozunk is, ha ez tényleg így van, nem marad más válasz, mint hogy szeretetéből, öröméből, jókedvéből. Miért akarja, hogy legyen rajta kívül valóság? Miért hoz létre egy színes, gazdag, gyönyörű világot? Mi motiválja? Egyedül szeretete. Szeretete, amely mögött szabad döntése áll: legyen! Mert én azt akarom, hogy legyen! Legyen, létezzen - és lett. Érzitek ebben a szabadságot és szeretetet? Nem determinizmus, hanem a Teremtő szabad szándéka.

Ezért a világ különbözik Istentől. Különbség van teremtő és teremtmény között, hiszen az előző a létrehívója az utóbbinak. De szabadság és szeretet csak ott lehet, ahol fennáll ez a különbség. És micsoda különbség! Az alkotó szól, létrehozza, és hívja a másikat, a teremtett világ pedig válaszol erre. Mert ahol szó van, ahol megszólítás történik, ott megszületik - és csak ott születik meg! - a lehetőség a válaszra. Mert a szó mindig személyes; a szó, Isten szava ezt a szeretetet hordozza.

Ezért hát az első messzemenő, mindent meghatározó jelentősége annak, hogy Isten szavával hívja életre a világot az, hogy az egész teremtményi lét, az egész - hadd mondjam így - kozmikus valóság szívében, középpontjában szabadság és szeretet áll. Isten szabadsága és szeretete, amely a teremtményeket szabadságukban viszont szeretetre hívja. Kapcsolatra alkotta a teremtett világot, és szavával tartja azt fenn. Ez Izrael hitvallása ... és azt hiszem, minden emberben, akár hívőnek vallja magát, akár nem, mélyen rezonál mindez. Hiszen ugyanez a mi életünk, a mi létünk is: szabadságra és szeretetre formáltattunk. Mindannyian tudjuk, hogy erre vágyunk egymás iránt; mindannyian tudjuk, hogy ez lenne jó az ember és a természet kapcsolatában is; és talán tudjuk, talán csak sejtjük, talán még csak azt sem: ennek megélésére vágyunk valakivel, aki messze túl van mindannyiunkon.

2. A Teremtővel való kapcsolat központi eleme a szó

Amennyiben Isten szavával teremtette a világot, azzal a szóval, amely nemcsak hatalmas és erős, hanem szeretetet és személyességet hordoz, és kapcsolatot hoz létre a teremtmény és a teremtő között, akkor ez azt is jelenti, hogy a hitvallást megfogalmazó Isten népe pontosan tudja, hogy az Istennel való kapcsolat *központi eleme a szó*. Így ismerte meg Istent, mint aki kijelenti magát, mint aki szava által szabadulást munkál a rabszolgaságban, mint aki a megszabadított néppel szövetséget köt, amely szövetség dokumentuma tíz ige kőbe vésve, és mint amely szövetségre Izrael szóval kötelezi el magát. Isten népe és Isten kapcsolata megszólalás és válasz, kijelentés és arra adott hitvallás, intés és dorgálás, ellenállás és tiltakozás, kérdés és panasz, vigasztalás és magasztalás... Félreértés ne essék, nemcsak szó, hanem rituális cselekedetek sora is. Igen, Isten maga mondta el, hogy milyen legyen a szent sátor, majd a templom, amely a maga látványával is lenyűgözően beszélt Isten jelenlétéről és Isten lényéről. Igen, Isten népe volt hogy képeket (látomást) kapott próféták által az Urától. Majd jóval később is, Isten népe használt és a mai napig használ képi megjelenítést is. Ezzel együtt azt kell mondanunk, hogy azzal a Teremtővel való kapcsolat, aki szavával hívta létre a világot, elsődlegesen szó, az ige. Nem véletlenül parancsolta: *"Ne csinálj magadnak semmiféle bálványszobrot azoknak képmására, amik fenn az égben, lenn a földön vagy a föld alatt a vízben vannak."* (2Móz. 20. 4)

Ez azonban közel sem magától értetődő, és nem kérdések és akadályok nélkül való ma. Mert mi a szavak elértéktelenedésének, a szó megalázásának a korában élünk. Egy olyan kultúrában, amely megveti a szót, és körbevette magát képekkel.

A szó, a szavak ("ezek csak szavak") mára az üresség, a hiábavalóság, a feleslegesség, az unalom világába kerültek. A szó nem elég hatékony, tanulja mindenki, aki kommunikál; a szó nem elég súlyos, tudja mindenki, aki megállapodásra törekszik; amit mondunk, teljesen felesleges, ismerjük fel fájdalmasan újra és újra; a fecsegésnek, a hiábavaló szóáradatnak pedig nincs vége, éljük meg gyakran. Elegünk van a beszédből, a szóból. Ráadásul, ha protestáns keresztények vagyunk, különösen ha így nőttünk fel, könnyen érezzük, hogy "már mindent hallottunk." Szavak, szavak, megint csak szavak Istenről, miközben szavak, szavak mindenhol (2467 ebben az igehirdetésben), és már rég fáradtak vagyunk bármilyen szót befogadni. Abban a világban, amelyben belefáradtunk a szóba általában, és az egyházi beszédekbe, mit kezdjünk azzal, hogy a Teremtővel való kapcsolat központi eleme a szó?

Ráadásul egyre intenzívebben körbevettek bennünket a képek, az ember által gyártott mesterséges képek. A szóra hallgatni kell, a szó válaszra, gondolkodásra, elemzésre, és válaszra hív; a kép viszont, hadd mondjam így, "letarol." Amikor gyerekeknek mesét olvastak régen, saját képzeletükben jelent meg a szó, a történet; ma, amikor a mese filmmé lett, az a kép ragad meg a gyermek képzeletében, amit elé vetítenek. A szóval lehet vitatkozni, viaskodni, a kép viszont eláraszt minket, belénk hatol. Egészen másképpen hat. Annyira így van ez (hangsúlyozza Jacques Ellul, *The Humiliation of the Word*), hogy a szó, amely elér bennünket, elvesztette igazi súlyát, és csak akként van értéke, ahogy egy képhez vezet bennünket. Például ha azt halljuk ma, hogy menekült, akkor képek jutnak eszünkbe, amelyek körbevesznek minket. Ahelyett, hogy azon gondolkodnánk, ki vagy mi a menekült, vagy valamilyen saját gondolat vagy tapasztalat jönne elénk, megjelenik egy kép, amelyet elkészített számunkra a média. Azonnal elindul, sőt, robban bennünk valami. Ezzel együtt egy érzés és egy üzenet, ami nem biztos, hogy a miénk, és közel sem biztos, hogy a valóság. Vagy a szó, "szerelem", amint behoz egy romantikus, szentimentális képzetet, amit kicsi korunktól fogva vetítettek elénk vagy belénk hollywoodi termékek... Amit gondolunk, nem a miénk.

A szavakból kiábrándultunk, a bennünket mindenhol körülvevő mesterséges képek pedig letarolják a szavakhoz kapcsolódó belső világot, a képzeletet. Ugyanakkor a szó az Istennel való kapcsolat központi eleme. Mit tehetünk? - *A szót nem meghaladni, vagy eltörölni kell, hanem megváltani.* Mert nem a szóval van a probléma, hanem az emberrel, és azzal a világgal, amit létrehoztunk, és amiben leromboltuk a szó súlyát és szentségét. Isten szava jelen van, sőt, amint a Zsidókhoz írt levél szerzője mondja, Jézus maga az isteni szó: *"Miután sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhöz a próféták által, ezekben a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk ... aki által a világot teremtette. Ő ... hatalmas szavával hordozza a világmindenséget, aki miután minket bűneinktől megtisztított, a mennyei Felség jobbjára ült."* (Zsid. 1.3) Jézus Istennek az a szava, aki ott volt a teremtésnél, aki mint Isten szava, ígéje - a kapcsolat Isten és világ között - testté lett, emberré lett, ebbe a világba jött. Ő az, aki nem fecsegett, hanem akinek szava élet és Lélek, világosság és szeretet volt köztünk, és ő az, akit a hamis tanúbizonyságok alapján halálra ítélték. Ő az a szó, akiben minden, ami Isten, teljesen jelen volt, és aki semmivé lett a halálában, majd a harmadik napon feltámadt. Feltámadt, és hatalmas szavával hordozza a világmindenséget, hordozza az életet, hirdeti a világosságot, a sötétségből, a némaságból, a fecsegő szavak áradatából, a leegyszerűsített klisékből, a propaganda nyelvezetéből, az álnok kétértelműségekből való szabadságot. Igen, egyedül Jézus

szabadítását átélve kezdhethük el megélni annak jó ízét, szabadságát, hogy Isten népe számára a Teremtővel való kapcsolat központi eleme a szó, az ige, a testté lett Jézus, és az írott ige, a Biblia.

Ahhoz, hogy ebben ezt megéljük, ahhoz, hogy ne vegye el tőlünk az isteni szóra való hallgatás és az arra való válasz (imádság) szépségét és gyönyörűségét ez a világ, gyakorolnunk kell a csendet. Egyfajta böjtöt; böjtöt a szavak, de még inkább a képek áradó sokaságától. Mert az a szó, amit Isten lehel ki, amit Isten küld, és az a szó, amit Isten népe válaszul mond, imádkozik, énekel neki, nem ellentéte a csendnek. Sőt, a csendben születik. Ahogy Eugene Peterson rámutat: *"A nyelv célja nem az, hogy meggyilkolja a csendet, hanem hogy belépjen oda, óvatosan, tisztelettel. ... A csend nem az a visszamaradt valami, amely akkor születik, amikor már nincs mit mondani, hanem az időnek az az aspektusa, amely jelentéssel ruházza fel a hangot."* (Answering God, 60-61)

De szó nélkül nem lesz igazság... megszólítás és válasz nélkül nem lesz személyes szeretetkapcsolat!

3. Hogyan használja Isten népe a teremtéstörténet hitvallását?

Amint említettem, a teremtés (az ige általi teremtés) nem elsősorban doktrína teológusok részére, tan, amiről Isten népe vitatkozni akar, vagy amiről meggyőzni akarja azokat, akik nem hiszik a Teremtőt. Amikor ez a hitvallás más népekkel polemizál, akkor sem vitatkozik, hanem bizonyosságot tesz az élet Uráról. Sokkal gyakorlatiasabb Izrael hite annál, minthogy egy tantételhez ragaszkodik azért, hogy valamiféle vitában neki legyen igaza. Isten népe élni akar az életben, és nem vitázni róla. Ezért fontos látnunk, mit kezd Izrael, és mit kezdhethünk mi a teremtés történettel.

Az egyik terület, ahol ezt látjuk, Izrael imádságai, a Zsoltárok könyve. Isten népe újra és újra felidézi a teremtés nagy eseményét. Miért? Azért, mert a teremtés Isten hűségét mutatja be. A káoszt, az életet szétdobáló erőket, mindazokat, amelyek ott voltak a "mélység fölötti sötétségben", a formátlan és pusztá földön, Isten szavával megfékezte, korlátjaikat kijelölte, és ezt a rendet azóta is szilárdan fenntartja. Ugyanakkor ezek az erők megjelennek újra és újra, mint az élet ellen törő hatalmak. Akár ellenség, akár betegség, akár háború, akár idegen népek támadásának szorításában. Izrael pedig imádkozik, és számos alkalommal úgy imádkozik, hogy felidézi Isten teremtői szavát és tettét. Éli, "használja" a teremtés történet hitvallását. Két zsoltárra és kétféle élethelyzetre mutatok rá befejezésül - amelyek minket is arra hívnak, hogy *tanuljunk meg imádkozni a teremtést.*

Az egyik Isten teremtői munkájának imádkozása akkor, amikor az élet rendben megy. Ez alapvetően magasztalás, hálaadás, amiben a zsoltáros felsorolja Isten teremtő tettét, és tudatosítja magában, hogy a világ, amelyben élünk, Isten szava által jött létre és Isten szava által áll. A 93. zsoltár egy jó példája ennek:

Uralkodik az ÚR! Fenségbe öltözött, felöltözött az ÚR, erőt övezett magára. Szilárdan áll a világ, nem inog. Szilárdan áll trónod ősidők óta, öröktől fogva vagy te. Zúgnak a folyamok, URam, hangosan zúgnak a folyamok, zúgva morajlanak a folyamok. A hatalmas vizek hangjánál, a tenger fenséges morajlásánál fenségesebb az ÚR a magasságban. Amit megmondasz, igen megbízható. Templomodat szentség ékesíti, ó, URam, időtlen időkig!

Igen, vannak erők, amelyek szabadulnának Isten rendje ellen, de az Úr uralkodik, és minden, amit mondott, igaz. Hűségesen fenntartja az élet kereteit, és ezért magasztaljuk őt. A dicsőítő, magasztaló énekek imádkozása megtanít a világot úgy látnunk, ahogy az valóban van: Isten szava alkotta és Isten szava tartja fenn. Jó ezt imádkozni Isten népének, mert jönnek nehezebb idők is...

A 74. zsoltár más helyzetben születik. Isten népe történelmi összeomlása idején vagyunk (válogatott versek):

Miért vetettél el, Istenem, oly régóta, miért lángol haragod legelőd nyája ellen? ... Ellenségeid ordítottak kijelentésed helyén, és kitűzték ott jelvényeiket. Olyanok voltak, mint akik a sűrű fák közt fejszét emelnek magasra. Még faragványait is mind összetörték fejszékkel és baltákkal. Lángba borították szent helyedet, porig alázták neved hajlékát.

Igázzuk le őket egészen! - mondták magukban, és fölperzselték az országban Isten minden hajlékát. Jeleket nem látunk, próféta nincs többé, és senki sem tudja, meddig tart ez még?

Nemcsak pusztulás, hanem még Isten is néma. Hol van Isten? Hol van az isteni szó? Figyeljük, hova fordul a zsoltáros, amikor semmi sem maradt:

De Isten a királyom kezdettől fogva, aki szabadító tetteket vitt véghez a földön. Te szorítottad vissza erőddel a tengert, te törted össze a tengeri szörnyek fejét. Te zúztad szét a Leviátán fejeit, és a puszta népének adtad eledelül. Te fakasztottál forrást és patakot, te szárítottál ki bővizű folyókat. Tiéd a nappal, az éjjel is tiéd, te tetted helyükre a csillagokat s a napot. Te szabtd meg a föld minden határát, te alkottál nyarat és telet. Erre emlékezz, URam, mert ellenség gyaláz, és bolond nép csúfolja nevedet. Ne dobd oda gerlicédet a vadaknak, nyomorultjaid életéről ne feledkezz el végképp!

A panaszénekek imádsága ráébreszt Isten hűségére a teremtésben akkor, amikor máshol már nem látjuk őt.

Isten szavával teremtette a világot, és ezzel szabadságot és szeretetet helyezett el az élet középpontjában. Arra hív, hogy válaszoljunk neki, kapcsolatban legyünk vele. Az ember bukásával ez a kapcsolat megromlott, nem halljuk Isten szavát, nem válaszolunk rá örömteli szeretettel. De a szó utánunk jött, Jézusban testté lett, és halálában és feltámadásában megváltást szerzett. Ezért újra hallhatjuk Istent, újra felismerhetjük hatalmát és szeretetét a teremtett világban, amely még várja a teljes megváltást. Válaszolhatunk neki, Krisztusban nyert szabadsággal és szeretetben: magasztalva őt Teremtő munkájáért, és segítségül hívva őt a nyomorúság idején. ÁMEN!

Lovas András